

продуженом ратовању. С тога опет побеђују Турци Бранковић се јамачно надао, да ће у турско-мађарској распри, кад обе силе малакшу, моћи у згодном тренутку да поврати изгубљену независност. Бранковић је радио као добар патриота, али га срећа није послужила, ток историјских догађаја не могаше изменити. Да се тадашња српска васална држава у сасвим другом цравцу развијала, види се већ отуда, што у старије доба, за време краљева и царева, главне вароши и владалачке престонице беху свагда на земљишту тако зване Старе Србије, а Ђурађ Бранковић изабра себи за престоницу Смедерево на Дунаву.

После његове смрти, која се догоди 1456-е године, преотео је врховну власт најмлађи сан Лазар, а после њега, 1458-е до 1459-е Лазарева удовица Јелена носила је титулу деспотице. Али већ 1459-е године Мухамед 2 коначно освоји Србију и учини крај и последњем остатку привидне самосталности. Србија постаде непосредна турска провинција и би подељена на пашалуке.

Тај период захвата од прилике сто година, од Душанове смрти па до војне 1459-е године, за које је време, као што видесмо, српска држава тако брзо ишла на сусрет својој крајњој пропасти. Дошавши до ове тачке, нашу пажњу обраћа на се једна особита околност. Срби, који се доселише у 7-оме веку, изгледају испрва у својој новој отаџбини као прави поданици византијске државе. Тај одношај наскоро се изменио, и жупани, мада признаваху врховну власт централне власти у Цариграду, ипак се у границама својих властитих области у неколико као независни понашаху. Те области беху међу собом још веома лабаво спојене, а жупани више признаваху лични углед, него фактичну власт великога жупана. Немања је, који без сумње имађаше одлична својства државничка, успео у својим тежњама, да на српској земљи створи једноставну државу.

Међутим се не да порећи, да је Немања био насилни овладач према тадашњим одношајима и према појмовима ондашњег поретка. Али је он своју цел постигао, и његова династија владаше двеста година над српском државом, која је све више добијала полета. Којим се путем Србија развијала, тим је путем опадала, само у преокренутом реду. Вукашин беше веома способан, славољубив и лукав насилник, али под његовом се владом већ распада јединство државе. После њега наступа период лабаве заједнице. Назив „Господар Србима и приморским земљама и тако даље.“ тешко да беше што друго до празна титула. А наскоро се за тим оствари и зависан положај од оне силе, која се лагано угнездила беше на балканском полуострву.

Пошто су Османи после неколико година заузели Цариград, у Србији престаје и васални положај, и Срби постају поданици оне државе, којој беше престоница Цариград, као што они то бише и пре 800 година.

Пре него што проговоримо коју о положају српскога народа под непосредним господарством Турске, ваља нам у кратко поменути Босну а нарочито Зету. Као што већ рекосмо, у Босни је бан Твртко, већ за времена кнеза Лазара, узео на се назив краља, признавши врховно господарство Мађарској. После смрти краља Лајоша Великог, чини се да је неко време независно владао, али га је краљ Жигмонд на послушност принудио.

После смрти Тврткове, Босна постаде позорница најзаплетенијег стања. Врховна власт прелазила је са једне породице на другу, а често се налазило у исто време више њих сувладалаца, који теже